

Remissvar – Nya regler för arbetskraftsinvandring m.m. (SOU 2024:15) (Ju2024/00372)

I betänkandet föreslås ett antal åtgärder i syfte att skärpa villkoren för att få ett arbetstillstånd och på så sätt minska missbruket och arbetskraftsinvandringen till lågkvalificerade yrken, samt ett antal åtgärder i syfte att göra Sverige till ett mer attraktivt land för den högkvalificerade arbetskraften. Delegationen lämnar i det följande vissa synpunkter på i vilken utsträckning utredningens förslag kan få effekter på arbetslivskriminaliteten i Sverige.

Delegationen har tidigare konstaterat det framför allt är utländsk arbetskraft som riskerar att utnyttjas på svensk arbetsmarknad.¹ Arbetskraftsinvandrare är visserligen inte en homogen grupp, men många har relativt sett svagare ställning på arbetsmarknaden och löper högre risk att exploateras.² En ytterligare indikator på utsatthet och risk för arbetslivskriminalitet är låga löner.³ Förslagen i betänkandet om bland annat en viss lönenivå som utgångspunkt för arbetstillstånd gör det svårare för många i särskilt lågkvalificerade yrken att få rätt att arbeta i Sverige. Genomförs utredningens förslag skulle det alltså kunna leda till att gruppen som riskerar att utsättas för arbetslivskriminalitet i Sverige blir mindre.

Delegationen delar dock utredningens bedömning att det samtidigt är så att många av de personer som har lägst löner, inom exempelvis gröna näringar, restaurangbranschen eller städbranschen, inte påverkas i någon högre utsträckning av det föreslagna lönekravet eftersom de inte heller enligt nuvarande regler kommer att kunna beviljas arbetstillstånd framöver,

¹ SOU 2023:8, s. 123.

² SOU 2023:8, s. 123 f.

³ SOU 2023:8, s. 138.

förutsatt att inte regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter som undantar dem från lönekravet.

Delegationen instämmer vidare i utredningens bedömning att förslagen kan få till följd att fler utlänningar kan komma att arbeta i landet illegalt, och att dessa löper större risk att utsättas för människoexploatering, bland annat eftersom myndigheterna inte har någon kännedom om dem. De arbetskraftsinvandrare som inte får förlängda tillstånd kan komma att stanna kvar och arbeta illegalt i Sverige och det kan rekryteras andra utsatta arbetstagare till Sverige illegalt som löper högre risk att exploateras. Utredningen har även lyft fram att olika aktörer har påpekat att det finns problem med så kallade skuggkontrakt inom arbetskraftsinvandringsområdet, det vill säga att det parallellt med anställningsavtalet som ges in till Migrationsverket finns ett avtal med andra villkor som är de som tillämpas i praktiken. Även att arbetskraftsinvandrarerna får betala tillbaka stora delar av lönen till arbetsgivaren har enligt utredningen påtalats som ett problem från flera håll. Delegationen bedömer att det finns en risk för att förekomsten av skuggkontrakt eller dubbla anställningsavtal kan öka och att det även finns en risk för att problemet med att arbetskraftsinvandrare får betala tillbaka delar av en tidigare utbetald lön kan öka.⁴ Delegationen instämmer vidare i utredningens bedömning att det föreslagna lönekravet inte kommer att åtgärda dessa problem.

Delegationen har i delbetänkandet *Arbetslivskriminalitet – myndighetssamverkan, en gemensam tipsfunktion, lärdomar från Belgien och gränsöverskridande arbete* (SOU 2024:14) konstaterat att det finns behov av ytterligare insatser mot arbetskraftsexploatering. Bland dessa kan nämnas att se över det straffrättsliga skyddet mot arbetskraftsexploatering och att stärka stödstrukturen för att ta hand om utsatta arbetstagare.⁵ Om regeringen går vidare med utredningens förslag, framstår det som än mer angeläget med åtgärder för att stärka utsatta arbetstagares ställning.

⁴ Detta har bland annat påtalats även av myndigheterna som samverkar mot arbetslivskriminalitet, se Arbetsmiljöverket m.fl., *Redovisning av uppdraget att inrätta regionala center mot arbetslivskriminalitet och om varaktig myndighetssamverkan*, s. 36.

⁵ SOU 2024:14, s. 195 f.